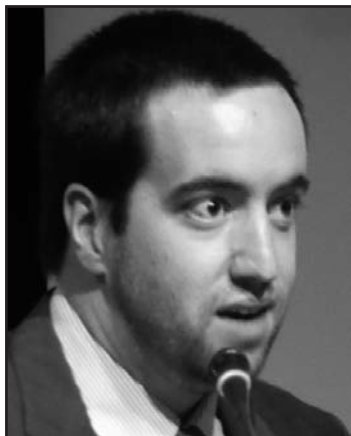


Els objectius de desenvolupament sostenible i l'estadística oficial

Joan Josep LÓPEZ i LAVADO



El 25 de setembre del 2015, en el marc de la Cimera de les Nacions Unides per al desenvolupament sostenible, la comunitat internacional va adoptar un conjunt d'objectius, anomenats *objectius de desenvolupament sostenible*, amb el propòsit d'eradicar la pobresa al món, protegir el medi ambient i garantir la prosperitat per a totes les persones. Un conjunt d'objectius que pretenen orientar les accions de desenvolupament dels estats fins al 2030, l'anomenada Agenda 2030. Sense dubte, són uns objectius ambiciosos, que prenen el relleu als ja finalitzats objectius de desenvolupament del mil·lenni.

L'estadística oficial juga un paper preminent per fer el seguiment de la implementació dels objectius. No tan sols pel fet que l'Agenda 2030 dedica dues fites a l'estadística, sinó perquè l'estadística oficial s'erigeix com l'eina indispensable per als estats i els organismes internacionals per assegurar el correcte seguiment d'aquests objectius a assolir el 2030.

Els Objectius de desenvolupament sostenible i l'estadística oficial



- Adopció de la resolució A/RES/70/1 "Transformar el nostre món: l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible".
- Una nova agenda per al desenvolupament al servei dels Estats.
- 17 Objectius de desenvolupament sostenible amb 169 fites.
- Prenen el relleu als 8 Objectius de desenvolupament del mil·lenni.

© Govern d'Andorra - 2017

La producció de dades nacionals, coherents i comparables a escala regional i internacional ha de permetre mesurar el grau d'implementació dels objectius fixats per la comunitat internacional. Ens trobem davant d'una oportunitat única de veure transformat el nostre món i l'estadística oficial està al servei d'aquesta voluntat manifestada per tots els països del món a la Cimera de les Nacions Unides per al desenvolupament sostenible.

OBJECTIUS DE DESARROLLO SOSTENIBLE
17 OBJECTIUS PER TRANSFORMAR EL NOSTRE MÓN



Els caps d'estat i de govern, reunits amb motiu de la Cimera de les Nacions Unides per al desenvolupament sostenible, que va tenir lloc a Nova York del 25 al 27 de setembre del 2015, van adoptar la resolució A/RES/70/1, intitulada *Transformar el nostre món: l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible*, que recull els 17 objectius de desenvolupament sostenible i que es concreten en 169 fites.

La nova agenda per al desenvolupament, anomenada Agenda 2030, pren el relleu als objectius de desenvolupament del mil·lenni, i ho fa extraient-ne els aspectes positius i corregint les mancances experimentades en l'aplicació de l'agenda per al desenvolupament que va estar en vigor fins al 2015.

Posar fi a la pobresa, garantir una vida saludable per a tothom, reduir les desigualtats en i entre els països, aconseguir la igualtat de gènere, prendre mesures urgents contra el canvi climàtic, són alguns dels nous objectius de desenvolupament sostenible.

Són unes metes ambiciosos que es vertebraren sota tres eixos o principis d'acció: posar fi a la pobresa, protegir el medi ambient i garantir la prosperitat per a tothom. Són objectius que es relacionen entre si, interdependents, i que pretenen no deixar ningú enrere en la seva aplicació.

Es pot dir que són uns objectius exigents, però realment el que els acaba de donar el seu caràcter ambiciós són cadascun dels indicadors proposats per al seu seguiment. Els indicadors permeten completar el significat dels objectius i s'erigeixen com una eina indispensable per a la seva revisió, tant a escala nacional com global.

Un exemple pot ser l'objectiu 10.2, que estableix el següent: "Per al 2030, potenciar i promoure la inclusió social, econòmica i política de totes les persones, independentment de la seva edat, sexe, discapacitat, raça, ètnia, origen, religió, situació econòmica o altra condició."

Què vol dir potenciar i promoure la inclusió social? Com es mesura? Com es pot donar seguiment a la implementació d'aquest objectiu?

Doncs bé, l'indicador proposat per les Nacions Unides per donar seguiment a aquest objectiu és: "Proporció de la població que viu per sota del 50% dels ingressos mitjans per sexe, edat i discapacitat."

El perquè s'escull els ingressos mitjans o el perquè es fixa la fita del 50% és el que permet poder fer una valoració del grau d'ambició de l'Agenda 2030.

Com es mesura la pobresa? Què vol dir una educació de qualitat? Què significa preservar els ecosistemes terrestres i marins? Què són unes institucions eficaces i responsables? Són altres preguntes que sorgeixen a l'hora d'explorar els objectius de desenvolupament sostenible. En aquest punt, l'estadística oficial és el canal mitjançant el qual es completa el significat dels objectius i permet fer-ne un seguiment acurat, rigorós i comparable entre els diferents països. Nogensmenys l'estadística juga un paper fonamental en la forma amb què ens relacionem amb el món. És per mitjà de les xifres, els indicadors i les dades que ens relacionem amb la realitat que ens envolta. Confiem que la situació econòmica d'un país és favorable quan els indicadors macroeconòmics així ho demostren. Podem dur a terme estudis d'impacte de les polítiques nacionals, d'acord amb les dades que ofereix l'estadística oficial.

També permet analitzar les problemàtiques i poder discernir, així, quines accions són necessàries per corregir la realitat que ens envolta. Unes dades homogeneïtzades, comparables a escala regional i global permeten l'obtenció d'una visió ordenada del món, una anàlisi de quins són els reptes i les amenaces a què s'enfronta un món cada cop més globalitzat.

Per aquest motiu, no és estrany que la comunitat internacional acordés, primer, la definició dels 17 objectius abans que els indicadors associats a cadascun. Perquè és en la seva mesura, en la seva definició per mitjà dels indicadors, on certament rau l'ambició de l'Agenda 2030.

La decisió de com mesurar aquests objectius va arribar mesos després de l'adopció de l'Agenda 2030. Concretament, la Comissió d'Estadística de les Nacions Unides, en la 47a sessió, celebrada a Nova York el març del 2016, va aprovar el conjunt d'indicadors per a cadascun dels objectius de desenvolupament sostenible. Es tracta d'una llista que és revisada anualment per la Comissió d'Estadística, que aporta o substitueix indicadors o en modifica criteris metodològics. Actualment, les Nacions Unides proposen 232 indicadors per fer el seguiment de les 169 fites que conté l'Agenda 2030.

D'altra banda, també s'ha de tenir present que els objectius de desenvolupament sostenible no són jurídicament vinculants. És una mostra de compromís dels estats i és competència de cadascun decidir el seu marc i nivell d'implementació.

Llavors, es pot entendre que s'ha perdut l'ambició en l'Agenda 2030?

La resposta és un no relatiu. La nova agenda per al desenvolupament sostenible proveeix les bases necessàries perquè els estats puguin prendre les accions que considerin oportunes per al desenvolupament fins al 2030.

La voluntat de la comunitat internacional manifestada en la Cimera de les Nacions Unides per al desenvolupament sostenible no era adoptar un text jurídicament vinculant, sinó proveir les eines necessàries perquè els objectius de desenvolupament sostenible siguin una realitat el 2030 i sobretot, unes directrius que determinin cap a on han d'anar les polítiques nacionals. Un bon exemple pot ser l'Acord de París sobre el canvi climàtic, adoptat al desembre del 2015. Un text jurídicament vinculant que té el propòsit de lluitar contra els efectes adversos del canvi climàtic. En certa manera, l'aprovació de l'Agenda 2030 el setembre de 2015 va

inspirar les negociacions i va afavorir l'adopció d'aquest instrument internacional històric. Els objectius que preveu aquest conveni internacional coincideixen en molts aspectes amb els objectius de desenvolupament sostenible.

Per tant, la consecució d'aquests objectius dependrà, en gran mesura, del nivell de compromís dels estats en favor del desenvolupament sostenible, tant en l'àmbit nacional com internacional.

S'ha destacat anteriorment que la nova agenda per al desenvolupament es concep com un conjunt d'eines o mitjans al servei dels estats en favor del desenvolupament sostenible. Una d'aquestes eines és l'estadística oficial, que troba el seu reconeixement en la mateixa Agenda 2030.

A la declaració realitzada pels caps d'estat i de govern a la Cimera de les Nacions Unides per al desenvolupament sostenible, en el paràgraf 48, estableix el següent:

"Es requeriran de dades desglossades de qualitat, accessibles, oportunes i fiables per ajudar a mesurar els progressos i assegurar que ningú quedi enrere, ja que aquestes dades són fonamentals per adoptar decisions. S'hauran d'utilitzar sempre que sigui possible les dades i la informació facilitada pels mecanismes existents... Ens comprometem a formular metodologies per mesurar els avenços que siguin més amplis i complementin el producte interior brut".

A més, l'Agenda 2030 hi dedica dos objectius concrets:

"17.18: Per al 2020, millorar la prestació de suport a la capacitat als països en desenvolupament, inclosos els països menys avançats i els petits estats insulars en desenvolupament, amb l'objectiu d'augmentar significativament la disponibilitat de dades actualitzades, fiables i de qualitat, desglossades per ingressos, sexe, edat, raça, origen ètnic, condició migratòria, discapacitat, ubicació geogràfica i altres característiques pertinents segons el context nacional.

17.19: Per al 2030, aprofitar les iniciatives existents per elaborar indicadors que permetin mesurar els progressos aconseguits en matèria de desenvolupament sostenible i complementin el producte interior brut, i donar suport a la capacitat estadística als països en desenvolupament."

Són dos objectius en si mateixos, però com s'ha mencionat anteriorment, indispensables per fer el seguiment i l'avaluació del grau d'implementació de la resta d'objectius.

Com es du a terme l'avaluació de la implementació dels objectius de desenvolupament sostenible?

L'Agenda 2030 reconeix la importància de realitzar revisions nacionals, regionals i mundials sobre el grau d'implementació dels objectius. A escala mundial, els estats membres de les Nacions Unides van acordar que el Fòrum d'alt nivell polític del Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides era la plataforma idònia perquè els estats poguessin presentar l'estat d'implementació dels objectius.

Es tracta d'un exercici voluntari, liderat pels mateixos estats, que els ha de permetre presentar les seves accions en favor del desenvolupament sostenible, afavorint l'intercanvi d'experiències i bones pràctiques, la presentació de les dificultats, els reptes i les lliçons apreses en la implementació de l'Agenda 2030.

En la sessió del Fòrum d'alt nivell polític de l'Ecosoc del 2016, 22 estats van acceptar aquest exercici voluntari de revisió. S'espera que en la sessió d'aquest any, que tindrà lloc a Nova York del 10 al 19 de juliol, 44 estats presentin de manera voluntària els seus informes nacionals de revisió sobre la implementació de l'Agenda 2030.

Quins són els reptes que es presenten per a l'estadística oficial?

L'experiència adquirida arran de la producció, difusió i tractament de les dades estadístiques i d'indicadors associats als objectius de desenvolupament del mil·lenni ha posat de manifest la necessitat d'enfortir les capacitats estadístiques de tots els països en la nova agenda de desenvolupament. D'acord amb un estudi del Banc Mundial, durant el període 2002-2011, 57 països no disposaven de cap dada o només una estimació de la pobresa.

Com es poden dissenyar polítiques per eradicar la pobresa quan en molts països la pobresa esdevé gairebé invisible?

La comunitat internacional ha pres consciència que és indispensable disposar de dades estadístiques de qualitat si es volen assolir els objectius marcats.

Certament, el món és heterogeni i no tots els indicadors proposats per les Nacions Unides poden ser aplicats en la mateixa mesura per tots els països. Els estats tenen la llibertat d'identificar nous indicadors per mesurar els objectius, d'acord amb les seves prioritats nacionals i les circumstàncies del país.

La llista d'indicadors globals elaborada per les Nacions Unides pretén ser un marc de referència per a la revisió dels objectius a escala global, però no limita els Estats que estableixin nous indicadors o fins i tot que les organitzacions internacionals regionals puguin elaborar les seves llistes d'acord amb les especificitats de la regió, sempre tenint present el marc referencial establert per les Nacions Unides.

Per tal d'obtenir una visió global del desenvolupament de les capacitats estadístiques, les Nacions Unides agrupen els indicadors en tres categories.

En la primera categoria es troben aquells indicadors que disposen d'un concepte clar, una metodologia internacionalment acceptada i que almenys la dada es produïda regularment pel 50 % dels països.

Una segona categoria on s'agrupen aquells indicadors que també disposen d'un concepte clar i una metodologia internacionalment reconeguda, però que són indicadors no regularment produïts pels països.

Per últim, una tercera categoria d'indicadors que no disposen d'una metodologia internacionalment reconeguda, però que actualment s'està desenvolupant.

A escala europea, cal destacar l'adopció de la Declaració sobre el rol de les oficines d'estadística nacional en la mesura i seguiment dels objectius de desenvolupament sostenible, feta el 2015 en el marc de la Comissió Econòmica de les Nacions Unides per Europa (Unece).

En aquesta declaració, es reconeix el paper de les oficines d'estadística nacional en la mesura dels objectius de desenvolupament sostenible de manera professional, imparcial i independent, a l'hora que se sol·licita als governs d'aportar el suport necessari a les oficines d'estadística nacional en el seu rol de coordinadors en la mesura i seguiment dels objectius.

La Unece ha establert un full de ruta per al seguiment de la implementació dels objectius de desenvolupament sostenible a la regió europea. No obstant això, de moment, l'organisme regional de les Nacions Unides per Europa no ha establert una llista d'indicadors, tot i que si en un futur es decidís elaborar una llista d'indicadors per Europa es prendria com a referència els indicadors elaborats per altres organismes regionals com l'OCDE, el CIS o Eurostat.

Des del ministeri d'Afers Exteriors es du a terme una tasca de coordinació i seguiment de les demandes d'informació dels organismes internacionals. Ja s'han començat a dur a terme processos d'avaluació regionals sobre la implementació de determinats objectius de desenvolupament sostenible, per la qual cosa l'estadística oficial esdevé clau per ser participants en els esmentats procediments d'avaluació.

L'estadística oficial juga un paper indispensable per al correcte seguiment i revisió de la implementació de l'Agenda 2030. L'elaboració d'indicadors i dades homogeneïtzades comparables a escala regional i global ha de permetre la correcta revisió i implementació dels objectius de desenvolupament sostenible. Es tracta, com s'ha exposat, d'una agenda ambiciosa, que ha de permetre als estats transformar el món.

Joan Josep López i Lavado,

tècnic d'Afers Multilaterals, ministeri d'Afers Exteriors

Bibliografia / referències:

A/RES/70/1: Transformar el nostre món: l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible.

Declaració sobre el rol de les oficines nacionals d'estadística en la mesura i seguiment dels objectius de desenvolupament sostenible.

Lista d'indicadors dels objectius de desenvolupament sostenible.

Full de ruta de la Unece sobre l'estadística i els objectius de desenvolupament sostenible.

Informe de les Nacions Unides sobre els objectius de desenvolupament del mil·lenni 2015.